

Anton Martin

po milosti božji Lavantinski škof vsim vernim Lavantinske škofije ljubi božji mir in blagoslov (žegen) iz vsega serca željím.

Pred petni tedni sim Vas povabil, prelube moje ovčice, prav priserčno moliti, da bi dober Bog strašno šibo hude vojske po svoji milosti nam odverníl, ki se nam je kazala. Prosili smo — pa Bogu še ni dopadlo nas uslišati. Kervava vojska se je vnela, ^{ter} so naši bili prisiljeni nad sovražnike planiti, ki so nas tako dolgo dražili. Naša Austrijanska slavna vojska je na sovražnikovo zemljo serčno stopila hitro po veliki noči, in mi plahi poprašujemo: kdaj bo konec terdiga boja? — Vas, prelube moje ovčice, po očetovsko podučiti, Vas zmot ovarvati in Vam serce povzdigniti, naj ta moja pastirska Beseda veljá.

Ali veste, zakaj se je ta huda vojska vžgala? — Za pravico in resnico: za resnico naše svete vere, za sveto mater katolško cerkvo; za pravico našega cesarstva, za svetiga očeta papeža in za našega svetlega cesarja Franca Jožefa sedajna vojska veljá. Pravica in resnica pa se ne smete po nobeni ceni izdati, ampak raj prelíti za te dve naj dražše reči na sveti, po izgledi Kristusovem posledne kaplice kervi. Sveta pravica in resnica ste nebeske kčeri, za ktere se vojskujemo; naša vojska je pravična, in zmaga mora naša biti, če je bomo vredni.

Ako se tvoj hudobni, nepokojni sosed ^(vrednožni) zlobi tebi lepo polje vzeti, kteriga si od svojih rajnih očetov in dedov po vsej pravici ~~načeti~~ (poerbal); ako iše tvoje

travnike in senožeti pokositi, ktire so tvoji spredniki tebi sporočili, ali se ne boš za svojo pravico poskusil? — Slab mož bi bil, in pa malopriden gospodar, če bi se dal svojimu krivičnemu sosеду posiliti. Ljudje bi se ti smejali, in hudobneži ogon za ogonam tvojega polja sebi priorali in te djali na kant. — Poglejte enako hočejo našemu svitlemu Cesarju in tudi nam, ki smonjihovega veličastniga cesarstva otroci, hudobni sovražniki storiti.

Ravno je petdeset let, kar so bili sovražni Francozi v tretjič naše dežele z grozovito silo napadli, in si mnogo deželà, pol Koroške in celo Krajnsko do Štajarske meje osvojili, Avstrijsko cesarstvo oslabiti. Z božjo in združeno močjo so naši očetji sovražnike slavno premagali, jih zapodili iz naših dežel in si svoje lastine spet pridobili. Pred ednajstmi letmi so sovražni Sardinci (Piemontezi) na Laškem zopet naše cesarstvo v naj veči stiski napadli, ^{ino} ~~ter~~ si hotli lepih deželà polastiti; pa naši ^{serčni} ~~hrabri~~ vojšaki so jih nažgali in zagnali globoko v njihove kraje, kakor Vam verli odsluženi bojaki domà radi pripovedajo. Sovražniki ponižani so mirú prosili, in naš usmileni svitli Cesar so jim kakor dober sosed prizanesli in odpustili. Alj še tolika dobrota hudobneža ne poboljša, ^{temut} ~~mar~~ več mu le serce daja, si orožje pobrusiti in o prvi ^{perloznosti} ~~priliki~~ svojega dobrotnika zopet napasti. Tako sovražni Sardinci z nami delajo. De jim ni naša slovita premaga ušecha bila, si lahko mislite. Hitro so jeli hudo sovrašтво kovati; in sami preslabi nas premagati, so se z sovražnimi Francozi združili, ki Avstrijsko cesarstvo od nekđaj pisano gledajo.

Naš svitli Cesar, skerbni oče in mož ves dobrega serca, ki dobro vejo in sami občutijo, kako huda nadloga je kervava vojska, so dolgo in dolgo poterpeli, de so sovražniki nad nas gerdo lajali, dražili in podpihovali zoper nas vse sovražne moči. Kedar pa naši sovražniki lepe sprave nočejo, in silovito vojsko po vsej sili kuhajo, de po vsih njihovih krajih vrè in kipí, so prisiljeni tudi naš svitli Cesar, in mi z njimi kervavi meč potegniti, naj si ravno milega Cesarja serce boli, kakor nam v svojem dopisu 28. maliga travna prelepo povejo, rekoč, de ni za Cesarja več težave ne skerbi od kervave vojske. Vse prelite solze in kaplice kervi naši sovražniki na vesti imajo, ki so nam to vojsko po krivici nakovali. Naša vojska je pravična in sveta dolžnost; ona se poskuša za našo staro pravico, pa tudi za resnico naše svete vere. Kako pa to?

Dobro Vam je znano, de svetiga Petra stol v Rimu stoji, ki je steber keršanske resnice, ktero nam je Bog razodèl. Na Laškem naš sveti oče Papež prebivajo, ki so naj viši božji namestnik in vidni poglavar svete cerkve Kristusove na sveti. Nevércom in krivovércom na to skalo svete katolške cerkve naj huje merzi. To sveto stolico prekucniti in naj viši Pastirja vdariti si sovražniki naše svete vere po vsej moči prizadevajo očitno in skrivaj, z siloj in zvijačami, kokor nam zgodovina priča. Pred šestdesetmi in več letmi so papeža Pija VI.,

in kakih deset let poznej Pija VII., posiloma iz Rima odpeljali, in pred desetimi letami so jim sedajni papež Pii IX., težko vbežali. Ravno tako tudi zdej brezdašni prekucni^{niki}, ki nimajo vere, nimajo Boga, išejo italijansko ljudstvo oslepiti z sladkimi obljubami, ga ob pravo vero djati, in po tem naj višega Pastirja vdariti, naj bi se dopolnile Jezusove britke besede: „Vdari pastirja in ovce se bodo razškropile“

~~Kajti~~^{ker} pa na Laškem naši Austrijanski vojšaki čujejo, in našo sveto katolško cerkev z papežem zvesto varjejo, so hudobnežem na poti. Sklenili so že dolgo in v svojih zapeljivih pismih na ravnost oznanili, Austrijansko mogočno vojsko iz Italijanske zemlje izgnati, papeževo stolico po vsej sili podreti, in potem svojbodno živeti po svojej spačeni volji, zatreti sveto katolško cerkvo, ki jim take svojvolje ne dopusti, de bi pregrešno gospodarili, se premoženja polastili, kervovili in ljudi obérati do bele kosti. To jenjihova misel in želja iz samega pekla domá, in takim prekucuhom so zdaj sovražni Sardinci in Francozi roko podali! Ne daj Bog, de bi taki zderžali!

Poglejte, preljubi Moji, za to našo staro pravico in sveto resnico je toliko naših verlih fantov, junakov na povelje Cesarjevo vzelo od očeta in matere slovó, ter so segli za orožje, nam ohraniti našo ljubo domovino pred grozovitnimi sovražniki, de ne priderejo v naše lepe kraje palit in kervovit. Vidili ste sto in sto bronastih topov^{strelkov} in veliko taužent (jezerov) železnih krog^{krogel} po železnici v Laške dežele peljati, srečali po veliki cesti dolge rajde pešcov in konjikov, ki grejo se postaviti kakor skala sovražnikom v bran. Vse je pripravljeno, vse je na nogah; le samo ene reči je sedaj še naj bolj potreba, in ta je božja pomoč — sreča iz svetih nebes, od Gospoda vojskinih trum našemu pravičnemu orožju, našim junakom, verlim vojšakom. In de nam Bog srečo da, kaj je še potreba? moliti — pridno pomagati, doma dobro čuti, serčnim in pa stanovitnim biti; in z nami bo Bog. „Je pa Bog z nami, kdo bo zoper nas?“

Molimo prav serčno, naj bi dober Bog našim vojšakom srečo dal; prava molitev je na vojski mogočna pomočnica. Ko se je v starem zavetu^{testamentu} božje ljudstvo nad sovražne Amalečane v vojsko podalo, kterimu je Jozue vojvoda bil, se je tudi Mojzes z Aronom in Urom na goro molit podál, naj bi srečo božjej vojski izprosil. Dokler je Mojzes z povzdignjenimi rokami molil, je božje ljudstvo sovražnike premagovalo; ko je pa Mojzes v molitvi pešal, so sovražni Amelečani močnejši prihajali. Aron in Ur sta Mojzesu roke tako dolgo podpérala, de so Izraelci sovražnike popolnoma zmagali. Poglejte, koliko stanovitna molitev premore! Molimo torej za svetiga očeta papeža Pija IX., naj jih Bog ohrani in ne da sovražnikom v roke. Molimo za našega deželniga očeta in cesarja Franca Jožefa I., ki imajo dni in noči toliko težkih skerbi, naj Jih dober Bog z svojo mogočno rokoj podpéra, de bojo svoje in naše sovražnike srečno premagali in nam slavni

mir zadobili. Molimo za svoje brate vojšake, ki na bojiši za nas terpijo; pa tudi za sovražnike pomolimo, naj jim sveti Duh pamet razsveti, de bodo svojo krivico spoznali, in nehali prelivati nedolžne kervi. Molite v cerkvi po vsaki očitni službi božji za srečo naši vojski in za ljubi mir. Naj molijo otroci po šoli, pa tudi delavci krog mize domá z povzdignjenim sercom po vsaki večerji, rekoč: „Še Oče naš in češena si Marija za naše vojšake na boji, naj bi srečno zmagali in došli skoraj zdravi in veseli nazaj!“

De bomo pa bolj radi in z večim dobičkom molili, so sveti Oče papež Pii IX., na velikonočno sredo dovoljili vsim vernim odpustkov tri sto dni, kolikokrat se h naročenim molitvam za ljubi mir spet izprosit pobožno židejo in jih zvesto opravijo; pa tudi popolnoma odpustik vsakega mesca enkrat za ves čas, dokler se bodo te molitve opravljale, vsim ravno tim vernim, ako zakrament svete pokore in presvetiga rešniga Telesa vredno prejmejo in po tem v cerkvi te naročene molitve vredno opravijo. Bojo žereče krogle na bojišu švigale, se bodo tudi naše goreče molitve k nebesam povzdigale pred veličastni sedež neskončne Milosti božje, in gotovo, Bog bo naše prošnje uslišal; saj nam vsmileni Jezus obljubi, rekoč: „Resnično resnično vam povém, karkolj bote Očeta prosili v mojem imeni, vse vam bo dal.“

Kakor je pa Mojzes obdve roki v molitvi tako dolgo povzdigal, dokler je Jozue sovražnike zmagal, mormo tudi mi serčno molitvo podperati z radodarnostjo in z stanovitnostjo v velikih potrebah in težavah, ktire huda vojska ima. Dobrovoljna radodarnost in pa serčna stanovitnost ste dve mogočne pomočnici naše molitve. Sami lahko spoznate, koliko truda in skerbi imajo naši vojšaki po noči in po dné, koliko puta prelijejo, pa tudi kervi, ktire sovražno orožje zadene. Po velikih mestih so si za to žlahne gospé in gospodične v roke segle, de pripravljajo za ranjene vojšake pertiče, povoje in podlage. Usmilene sestře so se ponudile, de bojo bolnim vojšakom ljubeznivo stregle. To storiti tudi nam ljubezen domovine veli. Mati gospodinja! nimaš ti sina v boji — sestra brata na vojski? Soseđa, boš zapustila sosedovega fanta, ki za našo domovino kerv preлива! — Dobre žene bojo stare srajce in rokavce poiskale, pridne deklete bodo platnene cunje za podlage pipale; tudi šolarčki in šolarce bojo cunjice cukali, kedar o poldne na šolo čakajo, kakor jim bojo gospodje naročili in storiti pokazali, de se bo dovolj te potrebne robe nabralo in za vojšakami poslalo, de ranjenim ran z senom zatikati potreba ne bo. Možje gospodarji pa bojo voljno pomagali, in našo vojsko po svojem premoženji podperali. Naši fantje postavijo za ljubo domovino svoje življenje in kerv, kaj bi se pa nam premoženja mililo jim pripomoči, de srečno zmagajo in nam ljubi mir nazaj prinesó.

Kako dolgo bo pa ta vojska terpela? To sam Bog ve. Preteklo Francosko vojsko smo čez dvajset let imeli, od ktire še mnogo starih ljudi veliko po-

vedati ve. Naši rajni očetje so stanovitni ostali Cesarju pokorni in zvesti Bogu; srečno so zmagali, in Bog je jim in nam nad tri in trideset let ljubi mir uživati dal. Bolj zvesto ko bomo molili, bolj radi ko bomo naši vojski pomagali, poprej nam bo vsemogočni Bog pomagal sovražnike užugati in ljubi mir zadobiti. Oče nebeški bo svojo mogočno roko iztegnil, in razškopili se bodo sovražniki naši, Marija, naša skerbna mati in našimu cesarstvu vselej mogočna pomočnica, nas tudi v sedajni sili ne bo zapustila, in nam bo mila, de srečno premagamo.

Potreba je pa tudi čuti vsakemu kristjanu, posebno pa gospodarjem domá; kajti imamo dvojne sovražnike: skrivne in očitne, vunajne in domače, naj hujši so pa domači, ki vunajnim vrata odperajo in jim v naše kraje gladek pot delajo. Njih oče je greh, krivovera pa mati. Saj jih še dobro poznate od leta 1848, kako so sladke obljube delali, krivo prerokvali, Cesarja in namestnike božje opravljali, ljudi podpihovali, in zaničevali sveto vero, ktera veli: „Dajte cesarju, kar je cesarjeviga, in Bogu, kar je božjega.“

Kdor svitlega Cesarja čerti, zaničuje namestnike božje in Vas nepokoršine uči, ni božji človek, ni Vaš prijatelj, nosi si kmetiško suknjo alj gosposko, imaj si kratko alj dolgo brado; in takih se v časih vojske ne manjka, ogleduhov in prekucuhov, najemnikov peklenške sovražne moči. Ne poterpajte med sebo takih lažnivcev, in ne verjamite vsakoterih laži, ki se o vojski rade med ljudi trosijo. Zanesimo se na Boga, na svitlega Cesarja in pa na junaško našo vojsko. Bog svojih otrok ne zapusti, ki se poskušajo za pravico in resnico, ki se vojskujejo za sveto cerkev in pa za ljubo domovino.

Preljube moje ovčice, ne bojte se, in nikar Vam v tih stiskah serce ne vpade. Imamo tri skerbne očete, ki za nas dni in noči skerbijo: naš svitli Cesar, viteški Franz Jožef I., le jim pridno in stanovitno pomagajmo; — naš sveti oče papež Pii IX., ki za nas molijo; le molimo tudi mi za Njih, de nam skoraj ljubi mir od Boga izprosijo, in Jih naj ne da sovražnikom v roke. Tretji in najmogočnejši je Oče nebeški, ki nad nami čuje, in brez kteriga vedenja las iz naše glave ne pade; kaj bi se bali! Nas saj sveta vera uči, de jim, ki Boga ljubijo, vse reči v dobro izidejo (Rim. 8, 28.) Le eniga se bojmo, in to je greh; on je kervave vojske kriv. Ne recimo, de je nismo zaslužili, ki smo lepe mirne leta gostokrat v hudo obračali. Vsakdo naj svojo roko na serce položi in globoko izdihne, rekoč: „O Gospod! bodi mi grešniku milostljiv.“ Tako nas bo dober Bog uslišal in nam pomagal, poprej ko mislimo.

Imamo pa tudi trojno drago domovino, za ktero skerbeti, če je potreba vse dati, tudi življenje, imamo pripravljeni biti z veseljem. Perva je naša dežela materna, lepa mogočna Austrija, ljuba zemlja, v kateri naši rajni spijo, so veseli kraji, v kterih je naša zibela tekla, domovina očetna in materna, ki nas je izredila in preskerbela, de lahko varno in srečno živimo, dokler jo varjemo, —

zemlja domača, v kateri, ako Bog da, bodo enkrat počivale tudi naše kosti. To domovino našo ljubiti ne le z besedo, ^{temu} marveč v djanji, jo darovati in ji pomagati, je kristjana sveta dolžnost.

Druga ljuba domovina je naša sveta katoliška, samo izveličanska cerkev, ki nas je pri svetem kersti prerodila in posvetila v božje otroke. Za njo so se vojskovali sveti apostoli, so kerv prelivali sveti ^{mučeniki} mučenci; za sveto cerkev se vojskujemo zdaj tudi mi. Kdor sveto katoliško cerkev zapusti, vse zgubi.

Naša tretja domovina je Očetova hiša v nebesih; in v to tretjo domovino le skozi perve dve srečno dojdemo. „Alj nebeško kraljestvo, pravi Jezus, silo terpi, in le oni, ki si silo prizadenejo, ga bodo posedli.“ Ni se torej čuditi, če se nam dostokrat na tem sveti huda godi za svete nebesa. Prelepo nas usmileni Jezus za to potolaži in poduči, rekoč: „Na sveti bote stiske imeli, pa le zaupajte; jaz sim svet premagal.“ Jan. 16, 33. Naj velja kar rado; z Jezusom srečno premagali bomo tudi mi.

Bog in Marija bodi z nami, z našim Cesarjem in z vojsaki našimi! Amen.

Pri sv. Andreju v Lavantinskem dolu 20. Maja 1859.

Anton Martin, $\frac{S}{r.}$

škof Lavantinski.

